

Laboratori IDI: OpenGL, bloc 2

Professors d'IDI, 2012-13.Q2

27 de març de 2013

Igual que el bloc 1, aquest està pensat per a què el feu pausadament en **3 sessions de laboratori**, experimentant amb l'efecte de les diferents crides i paràmetres. Per a això us suggerim una sèrie d'experiments, però a més esperem de vosaltres que afegiu els propis, fins a convèncer-vos que enteneu per què passen les coses que passen en el vostre programa. Hem intercalat el signe '►' per a senyalar punts específics en què es planteja un exercici o quelcom que necessita d'experimentació o proves per part vostra. En cas de dubtes, aprofiteu el professor de laboratori, que us donarà pistes de què mirar o on buscar. Podeu consultar internet per cercar informació, documentació, ... Però no cerqueu codi i retalleu i enganxeu als vostres programes. Fent-lo no aprendreu gaire, i durant les proves de laboratori no hi ha accés a internet. Vigileu, perquè aquest bloc pot semblar superficialment senzill, però és un dels que acostumen, al capdavant, a causar més dificultats als estudiants.

1 Usant geometria més complexa

És hora que fem les nostres escenes un pèl més interessants. `glut` incorpora vàries rutines que generen geometria en una posició estàndard (elles mateixes s'encarreguen de fer les crides necessàries a `glBegin()--glEnd()`, i d'enviar les coordenades dels vèrtexs corresponents). Concretament disposeu de `glutWireCube`, `glutWireCylinder`, `glutWireSphere`, `glutWireCone`, `glutWireTeapot`, `glutWireTorus`, `glutWireTetrahedron`, `glutWireOctahedron`, `glutWireDodecahedron`, `glutWireIcosahedron`, `glutWireRhombicDodecahedron` i `glutWireSierpinskiSponge`.

► Proveu de substituir les instruccions que pintaven el triangle de l'aplicació del bloc 1 per crides a aquestes funcions, per a generar escenes més riques... Recordeu que estem utilitzant el volum de visió de defecte i, per tant, vigileu els valors dels paràmetres. ► Podeu, per exemple, provar de pintar la tetera (pista: utilitzeu 0.5 de grandària)

2 Transformacions geomètriques

En aquest apartat farem servir transformacions geomètriques per a moure els objectes que dibuixem (per a ubicar-los en l'escena o per animar-los), sense haver de calcular nosaltres les coordenades dels vèrtex transformats. Us aconsellem fer servir com objecte a pintar el triangle del bloc 1 (amb un color diferent per a cada vèrtex) o la tetera (en qualsevol cas havent implementat el callback de `glutReshapeFunc()`). És molt important que entengueu l'ordre en què s'indiquen les transformacions, els seus paràmetres, com es concatenen i com s'apliquen.

2.1 Rotacions

► Per tal de veure com funciona aquest mecanisme, afegiu una crida a `glRotated()` a la vostra funció `refresh`. Aquesta funció rep per paràmetres quatre `doubles`, el primer dels quals indica l'angle a girar (en graus sexagesimals), i els altres tres són les components x , y i z del vector director de l'eix de rotació (l'eix passa per l'origen de coordenades). Poseu-hi valors adequats, i mireu què succeeix.

► Ara proveu de redimensionar lentament la finestra, o minimitzar-la i maximitzar-la diverses vegades. Què passa? Per què? Recordeu que OpenGL és una màquina d'estats, i que les crides que fem modifiquen l'estat (el context gràfic). Concretament, les transformacions geomètriques es concatenen amb les que ja hi hagi emmagatzemades en aquest context gràfic. Per a solucionar-lo, incloeu una crida a `glLoadIdentity()` al començament de `refresh()`. Proveu què passa ara, i proveu també col·locant el `glRotated()` en diferents llocs de la funció. Mireu d'entendre realment què succeeix, i proveu amb diferents valors dels paràmetres. Proveu, en particular, diferents valors per les components del vector director de l'eix de gir, i deduiu com es troben ubicats els eixos de coordenades de l'escena respecte de la vista que es mostra a la finestra. Si voleu podeu pintar els eixos de coordenades però vigileu! que no els heu de rotar.

► Finalment, afegiu una segona rotació, al voltant d'un eix linealment independent del de la primera (per exemple, una respecte l'eix X i altre respecte l'eix Y). Proveu què passa quan les permuteu. Estudieu un altre cop la diferència amb altres valors dels angles de gir. Podeu aprofitar el que ja sabeu sobre *callbacks* per a fer un programa en què es pugui

veure el resultat d'una i altra ordenació (tot prement una determinada tecla) i/o diferents valors dels paràmetres de les crides sense haver de sortir–editar–recompilar... (incrementant/decrementant el valor dels angles en picar una certa tecla o en funció del desplaçament del ratolí en x o en y , usant `glutMotionFunc()`).

Recordeu que per a fer que la finestra es redibuixi després de modificar el que calgui al *callback*, cal cridar a `glutPostRedisplay()`, que marcarà la finestra com necessitada d'un refresc, de forma que la següent iteració pel bucle d'esdeveniments cridarà a `refresh()`.

2.2 Translacions

OpenGL també inclou les funcions `glTranslated()` que composen una translació amb la transformació actual. Ara ja sabem on ens interessa incloure aquesta operació: ► Substituiu la rotació al vostre `refresh()` per una translació, i feu que els seus paràmetres (bé, dos dels seus paràmetres, corresponents —per exemple— a les direccions coordenades x i y) es puguin modificar interactivament amb el ratolí (usant `glutMotionFunc()`). També podeu provar que les direccions de translació siguin altres.

► Fixeu ara uns valors de translació, i afegiu-hi una rotació. Programeu una tecla per a intercanviar l'ordre en què es fan aquestes dues transformacions, i mireu d'entendre què passa. Proveu amb diferents posicions relatives del vector director de l'eix de gir respecte del vector de translació.

2.3 Escalats

Finalment (en quan a transformacions), OpenGL inclou la funció `glScaled()`. Com en el cas de les translacions, ► feu un programa on s'apliqui un escalat al triangle (o objecte) que dibuixeu, que es pugui modificar interactivament (de forma que l'escalat pugui ser diferent en els diferents eixos). També igual que abans, ► mireu d'experimentar intercanviant un escalat i una rotació, i també intercanviant un escalat amb una translació. Què passa?

2.4 Diversos objectes

Naturalment, en general voldrem poder representar geometria més complexa que un únic triangle o objecte. ► Modifiqueu la vostra aplicació per a què dibuixi... **dos** triangles (o altres dos objectes però, en qualsevol cas, ubicats en posicions conegudes per vosaltres dins del volum de visió). Un cop feta aquesta extensió, què passa quan fem transformacions com als apartats anteriors? Podeu provar, per exemple, amb una rotació.

En general no és això el que voldríem, sinó que voldríem poder aplicar transformacions diferents i específiques a cada objecte de la nostra aplicació. Per a això, OpenGL no emmagatzema en realitat sols una transformació actual, sinó que les transformacions les desa en una estructura de dades de tipus pila, de tal manera que la transformació actual en cada instant és la que està al cim de la pila. Per això disposem de les primitives `glPushMatrix()` (que empila una còpia de la matriu que hi hagi actualment al cim, és a dir de la transformació actual), i `glPopMatrix()` que desempila (però no ens retorna) la matriu del cim, de forma que passa a ser la transformació actual la que ho era quan es va fer el darrer `glPushMatrix()`.

► Feu que quan arrosseguem el ratolí horitzontalment, els dos triangles (o objectes) girin sobre sí mateixos, al voltant d'un eix paral·lel a $(0, 1, 0)$ que passi pel baricentre del triangle (o objecte) corresponent, però en sentits oposats —recordeu que el baricentre d'un triangle té per coordenades les mitjanes aritmètiques de les coordenades corresponents dels vèrtexs: $\bar{x} = (\frac{1}{3}(x_0 + x_1 + x_2), \frac{1}{3}(y_0 + y_1 + y_2), \frac{1}{3}(z_0 + z_1 + z_2))$ —. Cal que ho feu cridant `glLoadIdentity()` com a molt una vegada per frame.

3 Un primer exercici

Es vol crear un ninot de neu mitjançant dues esferes i un con que farà de nas. L'esfera inferior ha de tenir el seu centre al $(0,0,0)$ i un radi de 0.4, i la superior, que simula el cap, cal posar-la amb el seu centre a $(0,0.6,0)$ i amb un radi de 0.2. El con té un radi de 0.1, llargada 0.2, el centre de la seva base a $(0.1,0.6,0)$ i està orientat segons l'eix X . Utilitzeu les funcions `glutWireSphere` i `glutWireCone`.

Implementeu la possibilitat de poder girar i escalar el ninot, tot interactivament a través de tecles per a triar l'acció i el ratolí per a manipular el model. En funció de l'estat de l'aplicació (tecla premuda), el moviment del ratolí ha d'afectar a les rotacions, escalat o a cap de les dues transformacions.

4 Inspecció de models

Fins ara hem fet servir les transformacions geomètriques per a instanciar objectes i ubicar-los respecte l'escena (ninot de neu) o per a animar-los (triangles girant).

Una altra aplicació de les transformacions geomètriques és ubicar els objectes respecte d'una càmera estàtica, per a poder inspeccionar-los des de diferents punts de vista/orientacions.

► Incorporeu a l'aplicació resultant del primer exercici, la possibilitat d'obtenir vistes específiques del ninot: de front, de costat o des de dalt... Per exemple, podeu fer que cada cop que es pica 'v' s'obtingui una vista diferent (comporta inicialitzacions diferents dels angles de girs respecte cada eix).

► Incorporeu la possibilitat d'inspeccionar interactivament el model. Una primera opció és incorporar en el vostre codi dues rotacions que afectin al model fent-lo girar primer respecte l'eix y i després respecte l'eix x , les podeu inicialitzar a 0° i 90° –vista en planta–. Després gireu interactivament el **model, és a dir, el ninot** una mica respecte d'un determinat eix, per exemple, respecte de l'eix y . Es comporta -gira- com intuitivament esperàveu? ¹

El problema prové del fet que les crides OpenGL que estem fent servir per a compondre transformacions geomètriques es multipliquen per la transformació actual, posant-les a la dreta, que és també el costat per on es multipliquen els punts (recordeu que el producte de matrius no és commutatiu). Per tant si afegim una rotació al voltant de, diguem, l'eix y , aquesta serà la primera cosa que el punt “vegi” en la seva transformació: és a dir, estarem girant al voltant de l'eix y del propi model (de l'escena). Però l'usuari mou el ratolí pensant en les coordenades ja transformades que veu a pantalla. Per a poder fer que el moviment acompanyi realment els moviments del ratolí des del punt de vista de l'usuari, necessitaríem poder multiplicar la rotació en qüestió **per l'esquerra** de la transformació actual. Per a fer-ho, podem llegir l'estat de la transformació actual amb un `glGet`, i tornar a compondre les transformacions:

```
1 GLdouble m[16];
2 glGetDoublev(GL_MODELVIEW_MATRIX, m);
3 glLoadIdentity();
4 glRotated(angle, 0.0, 1.0, 0.0);
5 glMultMatrixd(m);
```

La segona línia d'aquest codi llegeix la transformació actual en una variable local m , de manera que podem reinicialitzar la transformació a la identitat, compondre-hi la rotació (en aquest exemple al voltant de l'eix y), i finalment compondre-hi la transformació que teníem abans (a la línia 5) multiplicant-la per la dreta per la que hi ha (que és la rotació!). En total hem aconseguit que en el producte de transformacions la rotació estigui al davant. ► Prova-ho i compara amb l'efecte de simplement multiplicar la rotació per la dreta amb una crida a `glRotate` com fèiem abans. Us recomanem fer dues aplicacions: una amb el nou codi i altre posant la rotació per la dreta, i executar-les en paral·lel per a veure les diferències.

► Tornant a la inspecció del model, feu servir aquesta tècnica per a proporcionar una millor rotació interactiva del model (quin eix de rotació cal fer servir quan l'usuari mou el ratolí de la posició (x_0, y_0) a la posició (x_1, y_1) ? Pensa-ho primer i prova després d'implementar-ho).

Intenteu pensar la diferència entre el procediment introduït i la utilització de la `glPushMatrix` i `glPopMatrix`. Són dos procediments equivalents? Es poden utilitzar els dos per a aplicar diferents transformacions a diferents objectes?

5 Càrrega de models

És hora que puguem fer servir quelcom més interessant que esferes i tetes en les nostres escenes tot afegint el codi necessari per a poder llegir models geomètrics en un format estàndard.

Per a això, trobareu a `/assig/idi/Model` el codi d'una classe `Model` que emmagatzema el model geomètric d'un objecte en una estructura de dades senzilla. Per a fer-ho servir tant sols necessitareu veure l'arxiu `model.h`; veureu que la classe `Model` disposa d'un mètode `Model::load(std::string filename)`, que inicialitza aquestes estructures de dades a partir d'un model en format OBJ-Wavefront en disc. Podeu trobar uns quants models en aquest format a `/assig/vig/models`, i també podeu trobar molts per la xarxa. Si els copieu a un altre directori (p. ex. a un portàtil vostre), per cada model `.obj` copieu també (si existeix) l'arxiu del mateix nom amb extensió `mtl`, que conté les definicions dels materials corresponents.

Veureu també que el model està emmagatzemat simplement en tres vectors `stl`, un de coordenades (`_vertices`), un altre de components de normals (`_normals`) i un altre de cares (`_faces`). També hi ha mètodes consultors que tornen referències a aquests vectors. Vigileu que retornen referències a vectors **constants**; el codi en què les feu servir haurà de ser “const-correcte”.

Tant les coordenades dels vèrtexs com les components de les normals estan emmagatzemades com `doubles` contigus, de forma que puguem fer-los servir dient per exemple

```
1 glNormal3dv(&m._normals()[f.n[i]]);
```

En principi no us hauria de caldre consultar el codi a `model.cpp` per a fer-ho servir (tot i que ho podeu fer si voleu, és clar). Tingueu en compte però alguns aspectes:

¹El que s'esperaria, si pensem que estem manipulant l'objecte, seria un gir del model visualitzat respecte d'un eix vertical (respecte la pantalla) que passa pel seu centre.

- el mètode `Model::load()` carrega sols triangles. Malgrat que la estructura de dades permetria altres cares de major nombre de costats, si n'hi han al model, es triangulen en el moment de llegir-lo. Podeu per tant donar per segur que tots els vectors de vèrtexs del model resultant són de tres components.
- Per contra, el vector de normals pot ser buit, si el model original no contenia normals per vèrtex. En canvi, sempre podreu fer servir el vector `Face::normalC` que la crida a `Model::load()` haurà inicialitzat amb un vector unitari perpendicular al triangle.

► A partir de l'aplicació que permet fer **només** la inspecció interactiva introduïda en el punt 4, creeu una nova aplicació que carregui l'objecte “HomerProves.obj” (aquest model està escalat de manera que cabrà en el volum de visió i sortirà centrat en ell). Podeu passar els models a carregar per línia de comandes, o habilitar una tecla que faci que es llegeixi el nom d'un arxiu pel terminal. Haureu de programar la funció de refresc de manera que es recorrin les cares del model i es dibuixin. Tal com hem dit més amunt, podeu fer servir la primitiva `GL_TRIANGLES` per a totes les cares. Per a la fase de muntatge de la vostra aplicació, feu servir una comanda com `g++ -o vostreBinari vostrePrograma.o model.o -lGLU -lGL -lglut`.

► Modifiqueu el codi anterior per a carregar qualsevol model OBJ i ubicar-lo en l'escena centrat a l'origen de coordenades, sense retallar i sense deformació. Haureu de programar les transformacions geomètriques per a ubicar l'objecte i, per a calcular-les, us recomanem que calculeu l'esfera mínima contenidora del model.

Fins ara, com feiem servir les rutines `glutWire*`, no ens hem hagut de preocupar. ► Ara cal que sapigueu que OpenGL dibuixarà les cares amb filferros o plenes segons li indiquem fent servir la funció `glPolygonMode`, que té dos paràmetres. El primer selecciona les cares a les que ens referim (fes servir aquí `GL_FRONT_AND_BACK`²). El segon paràmetre és el mode de dibuix, que pot ser `GL_POINT` (sols es dibuixen els vèrtexs), `GL_LINE` (es dibuixa el contorn de la cara) i `GL_FILL` (es dibuixa el triangle omplert). Afegiu una tecla que commuti entre el mode `GL_LINE` i el mode `GL_FILL`. Quan pinteu en mode `GL_FILL`, naturalment voldreu veure les cares que siguin davant, no les darreres que s'hagin enviat a dibuixar. Per a que OpenGL faci servir l'algorisme de *z-buffer* vist a classe, haurà d'estar activat el *flag* `GL_DEPTH_TEST` (que també es controla amb `glEnable()/glDisable()`) i per a que aquest mecanisme funcioni, cal que en el moment de refrescar cada frame, esborreu també el buffer de profunditats (afegint el *flag* `GL_DEPTH_BUFFER_BIT` a la crida a `glClear()`). ► afegiu a la interfície una tecla que commuti entre els estats actiu i inactiu d'aquest *flag*, i comproveu les diferències en el que veieu en un cas i l'altre al llarg dels diferents exercicis d'aquest bloc. Assegureu-vos d'entendre perquè són les diferències (o perquè no n'hi han) en cada cas.

6 Segon Exercici

Ara podem fer servir tot el que tot just hem après per a resoldre un exercici que posarà a prova la nostra comprensió de les transformacions geomètriques. L'aplicació resultant serà la que heu de lliurar en la primera classe de laboratori del bloc següent: Bloc 3.

► En primer lloc, fent servir crides a `glutSolidSphere`, la càrrega de models `.obj` i el que heu après sobre transformacions geomètriques, feu una aplicació que dibuixi un petit sistema solar, amb un sol, més gran, al centre, i planetes girant al seu voltant (per simplificar, fem que les òrbites siguin totes circulars, amb centre al sol). Podeu posar 3 planetes, un d'ells amb una lluna, i un astronauta `homer.obj` que també gira entorn del sol.

Recordeu que tot el sistema solar ha d'estar dins del volum $[-1, 1]^3$ per a no ser retallat per OpenGL. Podeu fer servir la funció `glutIdleFunc` per a programar nous repintats (pista: que comportaran modificar la posició dels planetes, satèl·lits i de la nau). Feu que els diferents planetes tinguin diferents durades de l'any (diferents velocitats angulars).

► Afegiu ara la possibilitat de navegar, com a l'apartat 4, rotant a l'uníson tot el sistema solar. No importa que la interacció afecti a la velocitat de l'animació, però sí que el sistema solar es continuï comportant de la mateixa manera un cop girat que abans de fer-ho.

²Els altres modes són `GL_FRONT` i `GL_BACK`. Aquest paràmetre indica que l'assignació que estem a punt de fer afectarà a les cares quan se les pinti del costat de davant, del de darrera, o —usant el mode que us proposem al text— per qualsevol dels dos costats. Podeu, si voleu, fer que els triangles es vegin omplerts només quan som fora de l'objecte, però si fem la càmera dins l'objecte, farà que els que quedin d'esquena a la càmera es vegin sols en filferros, per exemple.